

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT**

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Mgr. Katarína Pappová

AKÍ SME?!

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Katarína Pappová

Kontakt na autora UZ: ZŠ, Kúpeľná 2, 080 01 Prešov
pappova.katarina@gmail.com

Názov: **Akí sme?!**

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** PaedDr. Eva Bilišňanská

ISBN 978-80-565-0845-9

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komúnít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Akí sme?!

Práca s umeleckým textom

Pracovné listy

1. Martin Rázus: Maroško
 - 1.1 práca s umeleckým textom /čítanie s porozumením, komparácia minulosť a súčasnosť/
 - 1.2 Nie je kamarátstvo ako kamarátstvo!
 - 1.3 Práca ako zábava
 - 1.4 Opis, vonkajšia charakteristika literárnej postavy a osoby
 - 1.5 Vnútoraná charakteristika
 - 1.6 Akí sme v neverbálnej komunikácii
 - 1.7 Charakteristika mamy a otca

1.1 Prečítaj si úryvok z knihy **Maroško** od **Martina Rázusa** /práca s umeleckým textom/

Maroš nepovie slova. Zato sa pozbiera, vezme cimbal mocne do ruky a ide s chlapci. Dievčatá zaostanú, tie majú svoje bavečky. Anka Krdanka má plnú zásterôčku, a to samé uchá z hrncov, také odbité črepy. Načo jej len budú? Šarvanci zahnú pomaly do Mrázikovie dvora. S nimi vedno i náš cimbalista, ktorý akosi nevie udusiť zvedavosť. U Mrázikov je ohromný dvor. Sú tam holuby a zajace, čo Mišovi bratia pestujú. Na dvore je piesok a hlina...

Martin Rázus

— A o čo sa budeme baviť? — radia sa chlapci, medzi nich sa zamieša i počerná Mišova sestra Eva.

— Bavme sa o ovce s fazuľkami, — radí dievča, o rok mladšie od brata. — Vy budete pást' a ja budem vaša žena. Donesiem vám jest' na salaš...

— A máš fazuľky?

— Prinesiem vám, biele i strakaté, — šteboce okaňa. — Aké chcete. Priniesť? — pozrie významne na Miša.

— Prines! — káže jej veliteľský. — Ale i z tých veľkých. To budú medvede.

Niekoľko minút a deti sa vžívajú do preháňania a postrkovania bielych i rysavých fazuliek na kopcoch z hlíny, akoby konali najväznejšiu povinnosť. Maroš sa sprvu len díva, ako Mišo i Kľuchaj i Červeň a ostatní robia košiare, dávajú mená istým častiam: Repická... Machnatô... Javorová... Zadnie... Stavajú kolibky, košiare a strašia krdel' ovečiek veľkou čiernou fazuľou, žebože medveďom. Cimbalista je už tiež v tom, páči sa mu to. Zato si cimbal nechce pustiť z ruky, hoci Mišo škúli, ako by si na ňom zaklepal...

Jano vyberá z pahreby žeravé lajno, posliní kameň, na sliny dá lajno a druhým kameňom praskne naň.

— Buch! — ozve sa ešte silnejšie.

„Ej, také voľáčo!“ myslí si Maroš. „Kravské lajno, a takto strielať.“ — Nože, ja... ja! — skočí ku kameňu. — Či mne strelí?

— Strelí! Čo by nie! — položí Červeň žeravé lajno. — No udri!

— Buch! — praskne to ako prv.

— Teraz mne! Mne! — horia oči i Anke Krdanke.

— Buch! — i jej sa to ozve ako tým.

Také čosi už trhne. Všetci si prinesú kamene, plujú, kladú na ne žeravé lajno z piecky a búcha to a búcha.

— Nepôjdeme domov, len po kravách! — povie Paľko.

— Len!

Počne sa zábavka, pri akej sa na všetko zabúda.

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/178/Razus_Marosko/4

1. Ako a s čím sa voľakedy hrali deti na dedine? Opíš ich hru piatimi vetami.

-
-
-
-
-

2. Páčili sa ti ich hry? Zakrúžkuj **ÁNO** **NIE**

3. AKO a s čím sa ty hráš najčastejšie? Opíš piatimi vetami svoju obľúbenú hru.

-
-
-
-
-

4. Porovnaj svoje hry s hrami detí z úryvku. Ktoré hry považuješ za rozumnejšie? Vyjadri svoj názor.

-
-

5. Ktorú z týchto hier považuješ za vhodnejšiu pre zdravý vývoj dieťaťa? Do rámčeka pod obrázkom vyjadri svoj názor smajlikom.

Pozorne čítaj text ďalej

A teraz, — skočí zrazu Mišo i s cimbalom, — poďme na šop!
 Tam je ešte staré seno. Budeme sa baviť na svadbu. Ty, Maroš,

oženiš sa s našou Evou a my ti budeme hrať. Dobre?

— Hej, hej, — kričia valasi. I Eva pristane. Iba Maroš odúva gamby.

— Ja nejdem! — zašomre, obávajúc sa posmechu. — Daj mi môj cimbal!

— Jaj, — prevráva ho Mišo, — veď si len bojko! Však to nie naozaj!

Po dlhom nahováraní napokon sa uhne.

Na šope je ozaj pohodlne. Deti môžu robiť, čo len chcú. Sená ešte nevozili — miesta a miesta. Tu sa rozložia so všetkým dobrým, čo kto schytil doma napochytre na bavečku. Jesto chleba, rožtek, mrkvy, kvaky, kalerábu, red'kovky a čoho všetkého. Príde i Zuzka Lalovie s celejúcou hlavou. I Anka

Krdanka vybatolí sa so svojimi riadikmi. Tie už ako družice... Mišo hrá a hrá, cimbaluje. Veľmi sa mu páči, ako to cinká. A veď to len na to vymyslel, aby si mohol čím dlhšie zacinkať.

Eva sa ľahko prístroji. Vezme trochu povoje zo záhumnia, a veniec je na hlave. Maroškovi strčia kúsok akejsi zelene do dierky na cedáčku, a je to. Potom sa už len je, čo sa naznášalo, a spieva, vyspevuje od výmyslu sveta. To je vlastne tá svadba...

Určuj vzor podstatných mien z textu

Mišo rožtek.....
 Cimbal..... kaleráb.....
 Valasi..... riadiky.....

Chlap
 Hrdina
 Dub
 stroj

Bojko.....	chlieb.....	
Evka.....	šopa.....	Žena Ulica Dlaň kost'
Anka.....	zeleň.....	
Dierka.....	mrkva.....	
Seno.....	miesto.....	
Záhumnie.....	nahováranie.....	Mesto Srdce Vysvedčenie dievča

Rozumieš všetkým slovám v texte? Autor v texte využíva množstvo zastaraných slov a archaizmov, ktoré odzrkadľujú vtedajšiu dobu.

Slovníček k textu:

Šop – šopa, stodola

Na bavečku – na hranie, zábavu

Vybatolí sa – vybalí sa

Záhumnie – priestor za humnami, kde sa začínajú polia (humno – stodola)

Povoj – pás z látky al. iného materiálu na ovíjanie, obaľovanie niečoho, ovinovačka, ovíjadlo;

Cedáčik – sitko na cedenie, cedidlo

Cimbauje – hrá na cimbale

Baviť sa – hrať sa

Jesto – je tu

Poznáš význam slova kvaka? Ktoré z tvrdení je správne? Zakrúžkuj správnu odpoveď.

- rastlina s buľvou podobnou veľkému kalerábu pestovaná ako zelenina a kýmna okopanina
- druh zemiakov
- druh ovocia
- veľká palica

1.2 Nie je kamarátstvo ako kamarátstvo

V strapatej hlave Maroškovkej počne sa brieždiť. Kamarátstvo je dobrá vec, ale nie je kamarátstvo ako kamarátstvo! Keď dostal basu od Jana z píly, hneď bolo kamarátov. Ale len kým sa basa nerozdrúzgala. A teraz tiež — Mišo by bol kamarátom, ale za cimbal. Načo je potom také kamarátstvo?

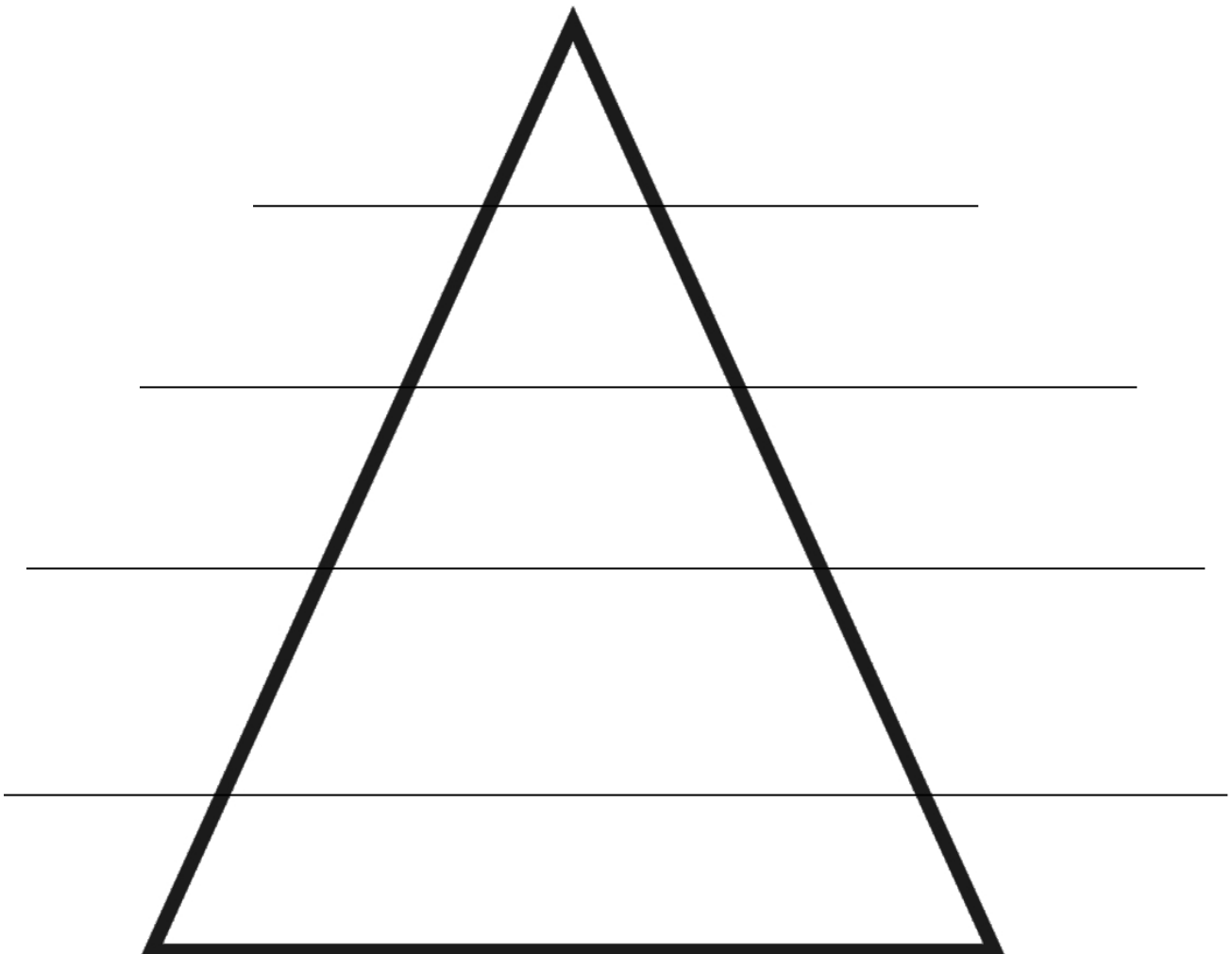

Napiš synonymum k slovu kamarátstvo. **Synonymá sú slová s rovnakým alebo podobným významom.**

.....

Určite máš kamarátov. Napiš, aké vlastnosti by mal mať podľa teba kamarát. Napiš ich do tejto pyramídy. Vlastnosť, ktorú považuješ za najdôležitejšiu, napíš na vrchol, postupuj zhora nadol od najdôležitejšej až po najmenej podstatnú vlastnosť, ktorú by mal mať podľa teba tvoj kamarát.

Práca ako zábava

Nuž ja sa bavím o obed a potrebujem, kto by mi doniesol dreva, zabehol po soľ alebo korenie do obchodu. Otec sa baví o gazdu. Vezme kosu, nakuje a ide kosiť na Španie alebo na Bolianske. Potrebuje, kto by mu zabehol na studničku s krčiazkom po vodu. Nevedel by si to spraviť?

— Vedel!

— Tak teda sprav! Pomáhaj nám — budeš?

— Hej!

Takto počne Maroš nahrádzať kamarátstvo. Mamke nanosí dreva ku sporáku. Otec Stračkovie mu kúpil nožík, púchovec. Týmto nafaklí koníčkov z íveriek, aby bolo ľahšie oheň podkladať. Otcovi doma pomôže i kravu česať, Rysuľu. Ten mu zas ušúľa zo srsti loptu i odrotuje špagátom, až je len hej! Vezme ho so sebou na Španie i Bolianske ku kosbe, kde mu nosí vodu v krčiazku, kamenáku, a plaší z d'ateliny hrmotné jarabice. Nuž sprvu sa mu to i páči. Skoro je však i s tým, kde bol. Márne si ho chce mamka udržať — zábava so staršími len nie je zábavou. To je práca!

- Pomáhal Maroško svojim rodičom? Zakrúžkuj správnu odpoveď: **ÁNO NIE**
- Pomáhaš ty svojim rodičom? **ÁNO NIE**
- Zamysli sa. Čo myslíš, mali by deti pomáhať s domácimi prácami? **ÁNO NIE**
- Poznáš toto ustálené slovné spojenie? *Bez práce nie sú koláče.* Ktoré tvrdenie najviac vystihuje toto spojenie? Správnu odpoveď zakrúžkuj.

- A. Keď budem pracovať, dostanem koláče.
- B. Ak nebudem pracovať, nedostanem koláče.
- C. Ak človek pracuje, je za ňu odmenený, a to v akejkoľvek práci.
- D. Ak človek pracuje, je za ňu odmenený koláčmi.

Slovníček k textu:

Nafakliť – nasekať, narezat'

Íverok – kúsok dreva, trieska, ktorá sa odštiepi pri rúbaní

Kamenák – kamenná nádoba

Ak si zakrúžkoval „áno“ pri otázke, či pomáhaš svojim rodičom, opíš piatimi vetami komu z rodičov často pomáhaš a ako. Vo vetách sloveso označ vlnovkou.

-
-
-
-
-

Z textu vyfarbeného namodro vypíš všetky slovesá. Na slovesá sa pýtame: **Čo robí? Čo robia?**

SLOVESÁ:

.....

.....

Z textu vypíš slovesá, akú prácu vykonáva Marošková mama a akú jeho otec, teda čo robia.

MAMA

OTEC

Sloveso **PRACOVAŤ** vyčasuj v 3. osobe sg. , oznamovací spôsob v prítomnom, minulom a budúcom čase.

Prítomný čas.....

Minulý čas.....

Budúci čas.....

Utvor rozkazovací spôsob od slovesa **PRACOVAŤ**.

2. os. sg.

1. os. pl.

2. os. pl.

Nakresli prácu, ktorá sa ti páči, ktorú by si chcel vykonávať v dospelosti.

Doplň:

V dospelosti chcem byť.....

1.4 Opis, vonkajšia charakteristika literárnej postavy a osoby

Pozri si obrázok, ilustráciu z knihy Maroško.

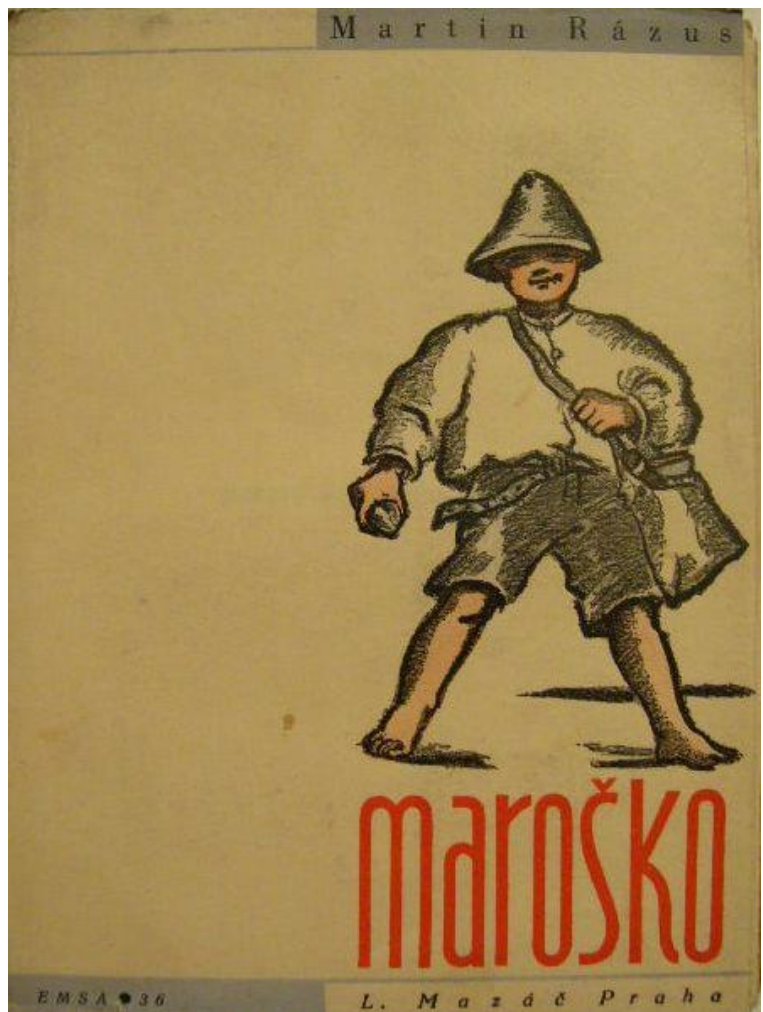
- Ako vyzeral? Opíš, čo má oblečené. Doplň pomocou prídavných mien vlastnosti jeho oblečenia na vyznačené miesto.
- **Na prídavné mená sa pýtame AKÝ? AKÁ? AKÉ?**

Pamätaj si.

Opis osoby, vonkajšia charakteristika – vonkajší opis osoby, jeho zovňajšok.

- najtypickejšie, najvýraznejšie znaky a vlastnosti osoby

- pomocou prídavných mien

Hlava (klobúk).....

Košľa.....

Nohavice.....

Nohy (topánky).....

Opasok.....

Kapsa (taška).....

Pouvažuj, ako voľakedy chodili chlapci oblečení na dedine. Napíš opis, vonkajšiu charakteristiku chlapca z dediny, Maroška. Využi prídavné mená a slovné spojenia z predchádzajúcej úlohy.

Ako ty chodíš oblečený? Ako chodia oblečení tvoji kamaráti a spolužiaci? Porovnaj svoje oblečenie s Maroškovým a napíš, v čom vidíš rozdiel. Pouvažuj, prečo je to inak ako voľakedy.

MAROŠKO

JA a MOJI KAMARÁTI

1.5 Vnútná charakteristika - priama - vymenovanie vlastností osoby pomocou podst. a príđ. mien

Akí sme? Dá sa to vyjadriť aj cudzími slovami. Skús doplniť význam týchto slov za pomoci slovníka cudzích slov. Ak máš PC so zapojeným internetom vyhľadaj si ich význam prostredníctvom elektronického slovníka. Použi tento link <http://slovniky.juls.savba.sk/?d=sss>

- hypochonder
- filantrop.....
- cynik.....
- egoista.....
- optimista.....
- cholerik.....
- melancholik.....
- flegmatik.....
- introvert.....
- extrovert.....
- agilný.....
- sangvinik.....
- ambiciózny.....
- kreatívny.....

- človek namýšľajúci si chorobu,
- tvorivý
- ľudomil,
- sebec,
- energický, prudký až vášnivý človek
- ťažkomyseľný, trudnomyseľný
- prchký, výbušný človek
- nevzrušujúci sa, ľahostajný, pokojný až nevšímavý človek

- bezcitný človek
- človek nazerajúci na udalosti, ľudí, na život a jeho perspektívy z lepšej stránky
- človek, ktorý zdôrazňuje zápor. stránky života a pochybuje o priaznivom vývine udalostí
- človek sústredujúci všetok záujem na svoj vnútorný život, uzatvárajúci sa do seba
- človek vyžadujúci si spoločnosť
- činorodý, aktívny, čulý, horlivý

Nepriama charakteristika

Niekedy sa vyjadrujeme obrazne, nepriamo. Napíš, aký je to človek priamo, to znamená nepriamu charakteristiku preštylizuj na priamu. Použi prídavné mená alebo podstatné mená.

Nikdy nezaháľa, nesedí so založenými rukami

Nepreloží krížom slamu

Nevidí si od nosa

Na jazyku med a v srdci jed

Je všetkými masťami mazaný.....

Všetko mu padá z ruky.....

Stráca zem pod nohami.....

Kradne ako straka.....

Patrí mu celý svet.....

Podobajú sa ako vajce vajcu.....

Chodí ako bez duše.....

Byť do roboty ako oheň.....

V bruchu mu vyhrávajú cigáni.....

Je samá ruka, samá noha.....

Robiť si z niekoho dobrý deň.....

Ide si svojou cestou.....

Spoj čiarou, ktoré významy patria k ustáleným spojeniam.

Kameň úrazu
Otrčať uši
Nebolo by od veci
Malá hľba pýta viac
Mať veľké oči
Bez vetra sa ani lístok nepohne
Visí to vo vzduchu
Držať sa nad vodou

- **pozorne počúvať**
- **bolo by to vhodné**
- **príčina nedorozumenia**
- **chcieť viac, ako sa dá zvládnuť**
- **neuspokojí sa s tým, čo má**
- **cítiť, že sa niečo stane**
- **keď sa o niekom rozpráva, obyčajne to má príčinu**
- **brániť sa úpadku, biede**

Nastav si kritické zrkadlo – Som sebakritický?!

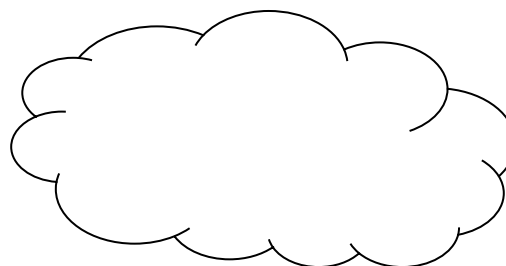
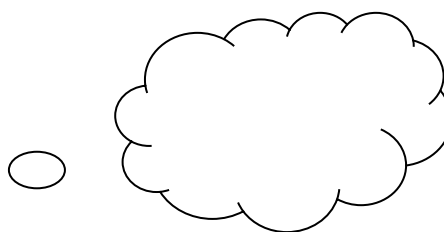
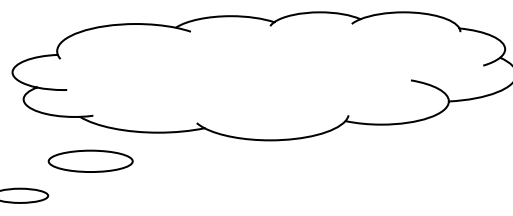
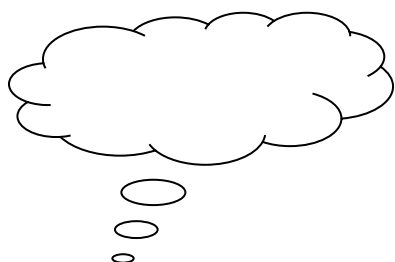
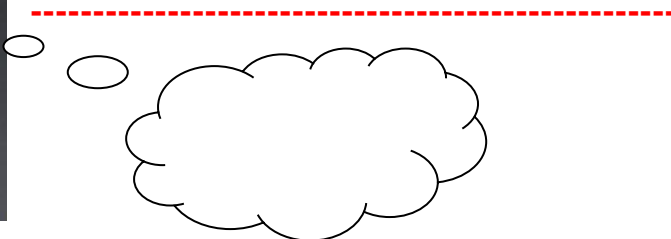

To neznamená, že sa pozrieš do zrkadla a opíšeš sa, ako vyzeráš, ale zamysli sa i nad svojim konaním, správaním sa v spoločnosti, v škole, doma a napíš, aký si. Skús byť sebakritický a napíš, aké sú tvoje pozitívne, teda kladné vlastnosti, ale aj negatívne, teda záporné vlastnosti. Napíš vlastnú charakteristiku.

1.6 Akí sme v neverbálnej komunikácii

Pozri si obrázky, všimaj si ich mimiku, gestikuláciu, postoj a skús opísať, aký je ten človek, ako na teba pôsobí, aké vlastnosti by si mu vedel priradiť. Do bublín skús dopísať text, na čo práve daný človek myslí, čo hovorí... **Mimika, gestikulácia, postoj tela – patria do neverbálnej, teda neslovnej komunikácie.**

Doplň vety podľa vlastného usúdenia, môžeš napísať i viac variantov. Píš, čo ti napadne ako prvé.

Som.....

Snívam o.....

Bojím sa.....

Prekvapuje ma.....

Mám rád.....

Chcem.....

Teším sa na.....

Mal by som.....

Práve teraz si najviac želám.....

Chcel by som zmeniť.....

Budem sa snažiť o.....

Prekáža mi.....

Hanbím sa.....

Pýšim sa, som hrdý.....

Môžem sa pochváliť s.....

Dokážem urobiť.....

Pomáham.....

Rešpektujem (koho?).....

Mojou autoritou je.....

Mojím vzorom je.....

Nechcel by som.....

1.7 Charakteristika mamy a otca

Skús charakterizovať svojich rodičov niekoľkými vetami, napíš charakteristiku svojej mamy a otca. Najprv si do bublín napíš spojenia, ktoré vystihujú danú osobu.

Pozor! Charakteristika osoby - ide o vnútornú i vonkajšiu charakteristiku, teda opis osoby.

Mama

otec

Využi i tieto obrazné spojenia:

Oči – farba: hnedé ako gaštany, tmavé ako studňa, modré ako nezábudky, sivé ako holubie perie...ako trnky

Tvar: okrúhle ako slivky, veľké ako buchty, mandľového tvaru

Výraz očí: úprimné, zvedavé, nedôverčivé, uhrančivé, pichľavý pohľad

- uhýba pohľadom, hľadá priamo, hľadá zvysoka

Hlas, reč - príjemný, hlboký, nesmelý, tichý, zvučný, a jasný, ostrá a úsečná, pomalá,

Rozvláčna, zreteľná, jasná, spevavá

Smiech, úsmev – smeje sa na celé ústa, chichoce sa do dlaní...

- úmorne pracuje, svedomitý, má ťažký život, stále nad niečím rozmýšľa, nikdy nesedí so založenými rukami, ochotný, plní si svoje vedomosti, prchká povaha... vie si vždy poradiť, má dobré nápady

Porozmýšľaj, ktorú osobu chceš charakterizovať a pri svojej slohovej práci postupuj takto:

1. **Úvod** - predstavenie osoby, oboznámenie sa... /1 – 2 vety; najdôležitejšia osoba v mojom živote, priateľka, ...hlas, ktorý každé ráno znie v mojich ušiach je hlas mojej mamy.../

2. **Jadro** - /môže mať viac odsekov, text členíme na odseky podľa myšlienok/

Odsek ako myšlienková časť textu.

- typické znaky výzoru : postava, tvár, účes, chôdza, oblečenie, obľúbená farba, oči, nos, uši, ruky, dlane,...
- vzťah k sebe a ostatným ľuďom
- záujmy, typické povahové vlastnosti, názory, voľný čas, čo obľubuje,...
- vzťah k práci
- rodina, prostredie, rodinné vzťahy

3. **Záver** – tvoj názor na osobu, vzťah k nej (vyjadri sympatiu/nesympatiu, čo pre teba osoba znamená,...) 1 – 2 vety stačia

Pozor! Využívaj všetky druhy charakteristiky

Moja práca:

Zdroje:

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/178/Razus_Marosko/4

<http://slovniky.korpus.sk/>

<https://encrypted->

[tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRvV39f_YyCe1q6zSXRXieEbc2bi9NM0OwutUv8TWHuBUG3DS-ddLgU1E0X](https://encrypted-tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRvV39f_YyCe1q6zSXRXieEbc2bi9NM0OwutUv8TWHuBUG3DS-ddLgU1E0X)

https://encrypted-tbn3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcREs7Y7Q7FDqIhe7h0n_T9FF-4rStvZzrddwbK3Ko3DXgLRI2TLdAzV56sy

https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTD7BfMIP_fq1U-697yqbewZZiPmHYeGJ-KUeb12ZtWcaSjz9Id

<https://encrypted-tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSoMhuBKiw-Mf5W5i21CPXWeRyJ8EduqTy8kymz8BZPKu52pI0H0YDbZEMQ>

<https://encrypted->

[tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcR2R0RrMRs6Hpm5JdWMfoMsjPnRHbKR4jg_QHF-68u5-yguJb7B](https://encrypted-tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcR2R0RrMRs6Hpm5JdWMfoMsjPnRHbKR4jg_QHF-68u5-yguJb7B)

http://img.cas.sk/img/11/article/1057173_mimika-tvar-lez-pravda-crop.jpg

http://media.novinky.cz/007/270073-top_foto1-hgo6y.jpg

http://static.etrend.sk/uploads/tx_media/2008/04/44_rec_tela.jpg

E. Smiešková: Malý frazeologický slovník, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1977